

ΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΙΣ ΤΟ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΝ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΝΑΤΟΝ ΑΙΩΝΑ

Τὸ Διδυμότειχον κατέστη ἐπισήμως γνωστὸν κατὰ τὰ μέσα τῆς ΙΔ' ἑκατονταετηρίδος ἐπὶ τῆς ἐποχῆς Ἰωάννου τοῦ Καντακουζηνοῦ, ὅστις κατέστησε τὴν πόλιν ταύτην προσωρινήν του πρωτεύουσαν. Ὀλίγα μετὰ ταῦτα ἔτι ὁ Μουράτ Α' ἐκυρίευσεν κατὰ τὸ 1362 τὸ Διδυμότειχον καὶ κατέστησε τὴν πόλιν ταύτην πρωτεύουσαν τοῦ Ὀθωμανικοῦ κράτους μέχρι τοῦ 1365, ὅταν δηλαδὴ ἐκυριεύθη ἡ Ἀδριανούπολις, ἣτις διετέλεσε πρωτεύουσα τῶν Ὀθωμανῶν μέχρι τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὸ 1453.

Εὐνόητον εἶνε, ὅτι τὸ Διδυμότειχον ἐξηκολούθησε καὶ μετὰ ταῦτα ὡς ἐκ τῆς θέσεώς του, φύσει ὀχυρᾶς εἰς τὰ κρασπεδα τῆς Ροδόπης καὶ δεσποζούσης ἐπὶ τῆς κοιλάδος τοῦ Ἑβρου, νὰ ἔχῃ μεγάλην σημασίαν στρατιωτικῶς, διό οἱ Τούρκοι συνέδεσαν τὰς δύο πόλεις διὰ σημαντικῆς ὁδοῦ καὶ κατέστησαν αὐτὴν σπουδαῖον κέντρον στρατιωτικόν, ἐξηκολούθησε δὲ ἡ πόλις νὰ εἶνε συνεχῶς ἔδρα ἐπάρχου καὶ μητροπολίτου μεγάλης ἐκκλησιαστικῆς περιφερείας, πλουσίας, ἀμιγυῶς καὶ κατ' ἐξοχὴν ἑλληνικῆς, περιλαμβανούσης περὶ τὰ πενήτηκοντα ἑλληνικὰ χωρία. Εὐνόητον δέ, ὅτι εἰς τοιαύτην ἐπαρχίαν ἀπεστέλλοντο, κατὰ προτίμησιν, ἐκάστοτε οἱ ἀριστεῖς τῆς ἱεραρχίας. Τὸ Διδυμότειχον διετήρησε πάντοτε σχολεῖα καὶ ἐκαλλιέργησε, κατὰ τὸ ἔνόν, τὰ ἑλληνικὰ γράμματα ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν Θρακικὴν πρωτεύουσαν, τηρουμένων, ἐννοεῖται τῶν ἀναλογιῶν. Ἐπειδὴ δὲ καθ' ὅλους ἀνεξαίρετως τοὺς αἰῶνας ἐπὶ Τουρκοκρατίας εἰς τὴν Ἀδριανούπολιν ἤκμαζον τὰ ἑλληνικὰ γράμματα, οἱ ἀστυγέιτονες Διδυμοτειχίται κατέφενγον εἰς τὰ αὐτόθι σχολεῖα πρὸς τελειοποίησιν των. Ἀπὸ τὰ μέσα ὅμως τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος ἢ μᾶλλον ἀρκετὰ ἐνωρίτερον, ἐσπούδαζον καὶ εἰς ἄλλας πόλεις καὶ δὴ εἰς τὰ ἀνώτερα σχολεῖα τῆς Φιλιππουπόλεως, Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἀθηνῶν.

Τὰ γράμματα εἰς τὴν Ἀδριανούπολιν κατὰ τὸν δέκατον ἑνατον πρὸ πάντων αἰῶνα ἤκμαζον, διότι σὺν τῷ χρόνῳ τὸ γυμνάσιον ἀπέκτησεν ὅλας τὰς γυμνασιακὰς τάξεις, ἐκτὸς τῆς τελευταίας, ἣτις προσετέθη κατὰ

τὸ 1884. Ἐδίδαξαν δὲ εἰς αὐτὸ ὁ ἀνεψιὸς τοῦ διασήμεν ἐκ Κορνοφω-
λέας λογίου Σταματίου Παπᾶ, Ἰγνάτιος Σαράφογλου, κατόπιν ἐν Κων-
σταντινουπόλει ἀποθανὼν ὡς ἐπίσκοπος Ναζιανζοῦ, ὁ ἐκ Χίου ἐν τῇ
Ἑσπερίᾳ σπουδάσας γλωσσομαθῆς καὶ σοφὸς μητροπολίτης Ἀδριανου-
πόλεως Δωρόθεος Πρώιος, ὁ ἐν τῇ πατρίδι του ἐφησυχάζων πρῶν
Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Κύριλλος ΣΤ', ὁ πολὺς ἱατροφιλόσοφος Στέφα-
νος Καραθεοδωρῆς, ὁ Σαράντης Ἀρχιγένης, ὁ ἐξ Ἡπείρου Λογοθέτης καὶ
ἄλλοι, ἀπὸ δὲ τοῦ 1856 καὶ ἐντεῦθεν οἱ ἐν Ἀθήναις καὶ Γερμανίᾳ τὴν
φιλολογίαν καὶ φιλοσοφίαν σπουδάσαντες Ἀδριανουπόλιται Χρῆστος
Παπαδόπουλος καὶ Βασίλειος Γρηγοριάδης.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην καὶ τὰ σχολεῖα τοῦ Διδυμοτείχου ἤρχισαν
πίλιν ἐνισχυόμενα καὶ πολλοὶ ἐκ τῆς πόλεως ταύτης ἐσπούδαζον
μαθήματα εἰς ἀνωτέρας γυμνασιακὰς σχολάς, τὰς ὁποίας εἶχεν ἰδρῦσει ἡ
φιλογένεια καὶ ἡ φιλομουσία τοῦ δουλεύοντος Γένους.

Ἐκ τῶν γνωστῶν λογίων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης εἶνε ὁ ἱερομόναχος
Πολύκαρπος Ἰβηρίτης ἐκ Διδυμοτείχου, ὅστις ἐξημέτισε ἡγούμενος τοῦ
ἐν Κορνοφωλέᾳ Ἰβηριτικοῦ Μετοχίου τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου. Ἦτο,
κατὰ γενικὴν ὁμολογίαν, ἀνὴρ ἐγγράμματος, εὐσεβὴς καὶ χρηστός, φιλό-
μουσος καὶ φιλογενής καὶ κατεδάφισας τὸν ἐτοιμόρροπον ναόν, ἐπὶ τῆς
ιδίας θέσεως, μεταξὺ δύο πηγῶν, ἰδίαις δαπάναις, ἐπιστάσις καὶ πόνῳ
ἔκτισε τὸν σημερινὸν ναὸν κατὰ τὸ ἔτος 1854.

Σύγχρονος τοῦ Πολυκάρπου ἦτο ὁ **Ἰωσήφ** Νικ. Δανιηλάκογλου ἡ
Λογοθέτης, μικρότερος ἀδελφὸς τριῶν ἄλλων ἐξ ἐγκρίτου οἰκογενείας τοῦ
Διδυμοτείχου. Οὗτος καλῶς ἐκπαιδευθεὶς καὶ τὸν μοναχικὸν καὶ αὐτὸς
βίον ἀσπασθεὶς ἐγένετο κατ' ἀρχὰς πρωτοσύγκελλος τῆς ἀγ. Μητροπόλεως
Χαλκηδόνος καὶ κατόπιν κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1855 μητροπολίτης τῆς ἀκμα-
ζούσης τότε ἐπαρχίας Λιτίσης. Ἦτο πεπαιδευμένος ἀνὴρ, ρέκτης καὶ δρα-
στήριος, εἶχε δὲ πλουσιωτάτην βιβλιοθήκην, διασπαθισθεῖσαν μετὰ τὸν
θάνατόν του ἀστόργως, τῇδε κἀκεῖσε. Δυστυχῶς ὁ Ἰωσήφ εἶχε χαρακτῆρα
ἀτάσθαλον, διὸ καὶ (ὡς γράφει εἰς τοὺς ἐπισκοπικοὺς καταλόγους του
ὁ Ἅγιος Σάρδεων Γερμανὸς) «διὰ λόγους ἐκκλησιαστικοὺς καὶ πολιτικοὺς
ἐπαύθη καὶ τέλεον ἀπεμακρύνθη ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας του τὸ 1861».

Τὴν ἰδίαν ἐποχὴν, ἀπὸ τοῦ 1858 καὶ ἐφεξῆς ὁ ἐκ Διδυμοτείχου **Κα-
καρης** ἐδίδασκεν ἐπιτυχῶς καὶ εὐδοκίμως εἰς τὰς κατωτέρας γυμνασιακὰς
τάξεις τοῦ γυμνασίου Ἀδριανουπόλεως τὰ ἑλληνικὰ γράμματα. Ἦτο οὗτος
διδάσκαλος ἐγκυκλοπαιδικῶς κατηρτισμένος καὶ τὸν διέκρινε γραμματικὴ
μόρφωσις.

Εἶνε παγκοίνως γνωστὸν, ὅτι ἐπὶ τουρκοκρατίας οἱ ἀρχιερεῖς ἦσαν
οἱ στυλοβάται τῶν γραμμάτων καὶ ὅτι ἡ μητροπολιτικὴ μέριμνα ἐρρῶθιμιζε